

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands
Austurgötu 29b
220 Hafnarfjörður
netfang: nsve@nsve.is

Alþingi, atvinnuveganefnd

Netfang: nefndasvid@althingi.is

24. nóvember 2014

Efni:

Athugasemdir Náttúruverndarsamtaka Suðvesturlands (NSVE) við tillögu til þingsályktunar um stefnu stjórnvalda um lagningu raflína, þingskjal 392, 321. mál 2014-2015.

Að mati NSVE er einkum eftirfarandi við tillögunina að athuga:

1. Liður 1.3.

a) Viðmið varðandi lagningu raflína í meginflutningskerfi raforku

Gerð er alvarleg athugasemd við að ekki hafi verið fylgt niðurstöðu í nefndar um mótun stefnu um lagningu raflína í jörð og álit atvinnuveganefndar Alþingis nema að litlu leyti. Báðar nefndirnar lögðu til að þegar um er að ræða lagningu raflína á náttúruverndarsvæðum s.s. þjóðgörðum, friðlöndum, fólkvöngum og svæðum sem njóta verndar skv. öllum liðum náttúruverndarlaga auk þéttbýlis og svæða þar sem raflínur ógna flugöryggi, skuli meta jarðstrengi til jafns við loftlínur óháð kostnaði. Í þingsályktunartillögunni er gerð tilraun til að takmarka jarðstrengjalagnir við þéttbýli, flugvelli og friðlönd sem njóta verndar einungis samkvæmt 53. gr. náttúruverndarlaga nr. 44/1999, en takmarka jarðstrengjalagnir á öðrum náttúruverndarsvæðum s.s. í þjóðgörðum, fólkvöngum og á svæðum sem njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. náttúruverndarlaga við kostnað. Er þetta sérstaklega ámælisvert. Svæði sem nýtur verndar skv. náttúruverndarlögum ber að vernda fyrir komandi kynslóðir!

b) Loftlínur meginreglan

Gerð er athugasemd við að lagt er til að meginreglan skuli vera sú að notast sé við loftlínur í meginflutningskerfinu nema annað sé talið hagkvæmara eða æskilegra. NSVE leggur til að ofangreindri meginreglu verði breytt og hún verði svohlóðandi:

Í meginflutningskerfi raforku skal meginreglan vera sú að notast sé við jarðstrengi nema annað sé talið hagkvæmara eða æskilegra, m.a. út frá tæknilegum atriðum eða umhverfis- eða öryggissjónarmiðum.

Jarðstrengir eru almennt taldir umhverfisvænni og örggari en loftlínur, jafnvel svo að víða er ekki krafist umhverfismats vegna jarðstrengjalagna ólíkt háspennulína að sömu spennu.

c) Hámarks kostnaður jarðstrengja 1.5 af loftlínuverði

Gerð er alvarleg athugasemd við að takmarka eigi jarðstrengjalagnir á ofangreindum náttúruverndarsvæðum við að kostnaður megi ekki vera meiri en 1.5 sinnum kostnaður við loftlínu og bent á mikilvægi þess að samanburður valkosta sé gerður af óháðum aðila með hliðsjón af nýjust upplýsingum um framleiðslu, tækni og kostnað við jarðstrengi/loftlínur.

Á síðust árum hefur framleiðsla á háspenntum jarðstrengjum fleygt fram og verð farið mjög ört lækkandi. Þetta stafar meðal annars af aukinni eftirspurn og samkeppni á markaði, samfara mjög hröðum framförum byggðum á reynslu þeirra þjóða sem fremst fara í jarðstrengjalögnum. Þegar hafa Danir, Frakkar og Norðmenn markað sér stefnu um að fjölga ekki raflínum í lofti. Því er sérlega keppst við í þessum löndum að leggja línur undir 400kV í jörð eins og kostur er.

Danir tóku í notkun 220kV jarðstreng, Anholt strenginn, 2012. Verð strengsins með tengingum var um **44** milljónir ísl. kr. á kílómeter. Nýlega sömdu Danir um kaup á nýjum 220kV jarðstreng, Horns Rev 3, fyrir um **38** milljónir ísl. kr. á kílómeter fyrir strengi með tengingum. Báðir strengirnir eru 2000 mm² strengir. (Sjá: www.energinet.dk)

Í desember 2013 gerði verkfræðistofan Mannvit útreikninga á kostnaði við jarðstrengjalagnir fyrir Landsnet hf. og hefur Landsnet stuðst við þá síðan. Þar er reiknaður kostnaður við innkaup á sambærilegum 220kV, 2000 mm² jarðstreng með tengingum tæpar **88** milljónir ísl. kr. á kílómeter. Ljóst er að Mannvit hefur ekki stuðst við raunverlegar og uppfærðar kostnaðartölur, ef bornar eru saman tölur Mannvits

og kostnaðartölurnar frá Danörku. (Sjá:

http://landsnet.is/library/Skrar/Landsnet/Upplýsingatorg/Skyrslur/Annad/Loftl%C3%ADnur%20og%20jar%C3%B0strengir%20fimm%20tilfelli_1%200.pdf)

Þegar valkostagreining fer fram verður að skoða hvert svæði fyrir sig og gera raunverulegan samanburð m.a. með tilliti til landslags, jarðvegs, landnýtingar, landverðs, áhrifa á ferðaþjónustu, útivist, verðmæti óspilltrar náttúru og þjóðhagslegrar hagkvæmni í öll skilningi. Ófært er að notast við verð og tækni sem standast ekki skoðun skv. nýjustu upplýsingum.

Í flest allri umfjöllun um jarðstrengi á Íslandi t.a.m. matskýrslu vegna Suðurnesjalínu 2, er gert mikið úr náttúruspjöllum vegna veglagningar með jarðstrengjum og kostnaði við þær. Oft má fella þann kostnað niður ef strengir væru lagðir með vegum. Bent er á að franska raforkuflutningsfyrirtækið RTE hefur lagt yfir 1000 km af 225kV jarðstrengum í 97% tilfella með vegum. Aðeins er þörf á um 80 cm breiðum skurði í vegöxl til að flytja allt að 800 MW af rafmagni. Sjá:

<https://www.youtube.com/watch?v=-5ojuV-Q4mQ> og

<https://www.youtube.com/watch?v=AkmHHJYd1EQ>

2. Liður 1.4. Markmið um hlutfall jarðstrengja árin 2020, 2025 og 2035

Gerð er athugasemd við að í tillögunni sé blandað saman lágspennu -, landshluta - og meginflutningskerfi raforku og áætlanir um hlutfall jarðstrengja í raforkuflutningskerfinu séu byggðar á samanlögðum tölum landshluta - og meginflutningskerfis, þ.e. mjög ólíkra hluta raforkuflutningskerfisins. Engar deilur eru um uppbyggingu lágspennna – og landshlutadreifikerfisins, enda vinna þeir aðilar sem þau kerfi reka almennt í sátt og samlindi við íbúa þessa lands.

Lágspennntadreifikerfið er þegar nánast undantekningalaust í jörð og markvisst er unnið að lagningu landshlutakerfisins í jörð þar sem það er mun öruggara og ódýrara til lengri tíma litið, vegna mjög lágrar bilanatíðni.

Stefnumörkunin stjórnvalda, í nefnd um mótun stefnu um lagningu raflína í jörð og atvinnuveganefnd, hefur hingað til snúist um meginflutningskerfið. Uppbygging meginflutningskerfisins hefur um áratugaskeið verið mjög umdeilt vegna mikils sýnileika hárra raflína og umhverfisspjalla vegna þeirra með skaða fyrir allt samfélagið, en sérlega þó fyrir útivist og ferðaþjónustu. Meginflutningskerfið er það sem þessi þingsályktunartillaga á að fjalla um og áætlanir um hlutfall jarðstrengja í því til lengri tíma litið.

Meginflutningskerfi raforku er byggt upp með 132kV og 220kV háspennulínunum. Árið 2014 eru um 5% þeirra í jörðu.

Landsnet hf. áformar að reisa á næstu árum 386km af nýjum 220kV loftlínunum þ.e. Suðurnesjalínu 2 (34km), Blöndulínu 3 (110km), Kröflulínu 3 (122km) og tvær 220kV háspennulínur frá háhitasvæðum í Þingeyjarsýslum að Bakka við Húsavík (120km). Einngis eru áformaðir 18,9km af nýjum jarðstrengum, þ.e. Bjarnaflagslína (10km) og Fitjar - Helguvíkur (8,9 km). Að þessum framkvæmdum loknum verður hlutfall jarðstrenga í meginflutningskerfinu áfram um 5%. Þá eru ótalin áform um háspennulínu yfir Sprengisand.

Fái þingsályktunartillaga þessi og frumvarp um breytingar á raforkulögum sem lagt er fram af iðnaðarráðherra samhliða þingsályktunartillögunni samþykki Alþingis, verður kerfisáætlun Landsnets ráðandi um uppbyggingu raforkuflutningskerfisins og allar ofangreindar áætlaðar háspennulínur verða að veruleika, með tilheyrandi sjómengun og skaða fyrir ferðaþjónustu og allt samfélagið.

Ljóst er að ekki næst að uppfylla markmið tillögunar um að árið 2020 verði hlutfall jarðstrengja a.m.k. 50% af lengd raflína, 65% árið 2025 og 80% árið 2035, hvað varðar meginflutningskerfi raforku.

(NSVE vísar til athugasemda sinna um breytingar á raforkulögum: þingskjal 372. 305. mál 2014-2015).

3. Liður 1.5 Önnur atriði

Gerð er athugasemd við hvað lítið tillit er tekið til umhverfissjónamiða í tillögunni. Mun léttvægara orðalag er notað til hindar röskun friðlýstra svæða, ósnorinna svæða og takmarka sjónmengun en til að tryggja viðskiptahagsmuni raforkukaupenda, þrátt fyrir að ein stærsta atvinnugrein þjóðarinnar, ferðaþjónustan, byggir afkomu sína á ósnortinni náttúru.

NSVE leggur til að liður 1.5, 7 verði eftirfarandi:

7. Horfa skal til styrkingar og uppbyggingar raforkukerfisins með tilliti til þjóðhagslegrar hagkvæmni í víðum skilningi sbr. markið raforkulaga og þarfa allra landsmanna.

4. Aðrar athugasemdir:

Mikilvægt er að meta þjóðhagslega hagkvæmni framkvæmda

Í lið 2.1 *Almennt um efni þingsályktunartillögunnar segir:*

„Dreifing og flutningur raforku er nauðsynlegur þáttur innviða samfélagsins til að tryggja örugga afhendingu raforku til heimila og atvinnulífs. Fyrir liggur að mikilvægt er að styrkja flutningskerfi raforku á næstu árum til að leysa takmarkanir sem eru í kerfinu, til að anna áætluðum vexti í raforkunotkun og auka afhendingaröryggi raforku í landinu. Að sama skapi er mikilvægt að gæta að því að raforkuverð verði áfram hagkvæmt og að styrkingu flutningskerfisins leiði ekki til þess að raforkukostnaður hækki meira en nauðsynlegt er.“

Mjög mikilvægt er að raunveruleg raforkuþörf sé metin og ekki sé farið út í byggingu raflína langt umfram þörf til næstu áratuga. Verð háspennulínu/jarðstrengs fer mjög eftir stærð og flutningsgetu. Of stórar línur sem kannski verða aldrei nýttar sem slíkar eru ekki þjóðhagslega hagkvæmar og varpa miklum kostnaði á almenning. Í dag reiknar Landsnet hf. með að almenningur (dreifiveitur) greiði 30% af kostnaði við raforkuflutninga í meginflutningskerfinu þó stóriðja noti yfir 80% raforkunnar. Ef byggðar eru háspennulínur umfram raforkuþörf er því óþarfa kostnaði varpað út til almennings auk allra þeirra auknu umhverfisáhrifa sem stórar loftlínur valda. Nú þegar áætlað er byggingu Suðurnesjalínu 2, Blöndulínu 3 og Kröflulínu 3 sem 220kV háspennulína, en allar línurnar á að reka um óákveðin tíma sem 132kV háspennulínur. Als óvíst er að línurnar verði nokkurn tíman reknar sem 220kV línur þar sem þörfin fyrir svo stórar línur er m.a. studd með flutningsþörf á raforku frá ókönnuðum virkjunarkostum í biðflokki rammaáætlunar eða jafnvel virkjunarkostum þar sem rannsóknir hafa ekki skilað tilætluðum árangri s.s. háhitasvæðin á Reykanesi. Talið er að kostnaður við 220kV háspennulínur sé 44% hærrí en kostnaður við 132kV háspennulínur. Þeim kostnaði ætlað Landsnet að varpa út í verðlag til almennings þó ekki sé þörf nema á 132kV línunum í fyrirsjáanlegri framtíð. Að auki skekkir slíkt ofmat á flutningsþörf allan samanburð á valkostum. Verðmunur á jarðstrengjum og loftlínunum á 132kV spennu er hverfandi en á 220kV línunum/ strengjum áætlaður um 20% sbr. samanburðarskýrslu kanadíska ráðgjafafyrirtækisins Metsco Energy Solutions frá nóvember 2013 (<http://landvernd.is/Sidur/ID/4937/Jarstrengir-raunhfur-valkostur-til-flutnings-raforku>).

Ljóst er að jarðstrengir sem lagðir eru með vönduðum vinnubrögðum valda mjög litlum umhverfisspjöllum ólíkt því sem loftlínur gera. Við samanburður valkosta er því mikilvægt að horft sé til þjóðhagslegrar hagkvæmni eins og raforkulög kveða á um og allir þættir s.s.; landnýting, landverð, ferðaþjónusta, verðmæti aðgangis að óspilltri náttúru séu metin í kostnaðarsamanburðinum. Ávalt skal meta valkosti út frá líftímakostnaði, enda er alþekkt að rekstrakostnaður jarðstrenga er mun lægri en loftlína, sérstaklega við íslenskar aðstæður.

Niðurstöður

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands (NSVE) telja þingsályktunartillögu um stefnu stjórnvalda um lagningu raflína, þingskjal 392. 321. mál 2014-2015, vera meingölluð og ekki til þess fallin að skapa sátt um meginflutningskerfi raforku á landinu.

NSVE leggur til að tillagan verði feld.

Virðingarfyllst,

f.h. stjórnar NSVE

Helena Mjöll Jóhannsdóttir formaður.